

معادل یابی در ترجمه متون مطبوعاتی

طیف گسترده ای از مردم با متون مطبوعاتی سرو کار دارند . از طرفداران رویدادهای ورزشی گرفته تا علاقمندان به تحولات سیاسی ، همه مخاطب متون مطبوعاتی هستند. به همین دلیل، ترجمه متون مطبوعاتی از اهمیت زیادی برخوردار است .

ترجمه متون مطبوعاتی از زوایای گوناگونی قابل بررسی بوده که یکی از آنها بحث معادل یابی است . در معادل یابی، نکات مختلفی را باید مد نظر داشت که در زیر به برخی از مهمترین آنها اشاره می شود.

اهمیت به کارگیری معادل دقیق

به طور کلی در هر نوع ترجمه، از جمله ترجمه متون مطبوعاتی و خبری، به کار بردن معادل دقیق از اهمیت به سزایی برخوردار است و استفاده از هر واژه یا عبارتی غیر از معادل دقیق، ترجمه را نادرست و نامانوس می کند. برای مثال معادل «وزیر امور خارجه» در اکثر کشورها Foreign Minister و یا Foreign Minister of Affairs، در آمریکا Secretary of State و در انگلیس Foreign Secretary است. مثال دیگر «وزیر کشور» است که معادل آن در اکثر کشورها Interior Minister و یا Minister of the Interior بوده، اما در آمریکا به آن Interior Secretary و یا Secretary of the Interior و در انگلیس Home Secretary گفته می شود. عبارت «سفر چند مرحله ای» در متون خبری، معمولاً به whistle-stop tour ترجمه می شود، و معادل «مرحله» در مورد «سفر»، leg و یا stop است. به مثالهای زیر توجه کنید:

این مقام ارشد در پنجمین مرحله از سفر چند مرحله ای خود روز شنبه وارد بانجول پایتخت گامبیا شد .

The top official arrived in the Gambian capital of Banjul Saturday on the fifth leg of his whistle-stop tour.

وی در اولین مرحله از سفر خود به کشورهای شوروی سابق، صبح روز یکشنبه وارد جمهوری آذربایجان شد.

He arrived in the Azerbaijan Republic early Sunday on his first stop of a tour of ex-Soviet nations.

البته بسته به نوع متن، عباراتی نظیر a three-nation tour of the Middle East و امثال آن را نیز می توان به کار برد.

نمونه دیگر، عبارت «در شور اول» است که معادل آن on first reading است.

نمایندگان مجلس پیش نویس لایحه را در شور اول تصویب کردند.

Lawmakers approved the draft bill on first reading.

همینطور در جمله زیر بهترین معادل برای «کوچک تر کردن» که به مفهوم کاهش تصدی گری دولت است واژه **downsize** است.

وی گفت طرح هایی برای **کوچک تر کردن دولت** در دست اجراست.

*He said plans are in the offing to **downsize** the government.*

در جمله زیر نیز «کثرت گرایی فرهنگی» به **cultural pluralism** ترجمه می شود.

این مقام ارشد افزود **کثرت گرایی فرهنگی** از مردم سالاری جدا نیست.

*The senior official added **cultural pluralism** and democracy go hand in hand.*

استفاده از معادل دقیق، در ترجمه انگلیسی به فارسی نیز صادق است. برای مثال، معادل دقیق **muscle-flexing** ، «قدرت نمایی» و یا «عرض اندام» است.

*He says the US military's **muscle-flexing** in the Persian Gulf has spiked tensions.*

وی می گوید **قدرت نمایی** نظامی آمریکا در خلیج فارس باعث افزایش تنشها شده است.

در جمله زیر نیز برای **mudslinging**، معادل «تخریب شخصیت» در فارسی وجود دارد.

*Parties have been urged to desist from **mudslinging**.*

از احزاب خواسته شده تا از **تخریب شخصیت** پرهیز کنند.

مثال دیگر، واژه **cloture** است که در فارسی به «کفایت مذاکرات» ترجمه می شود.

*The majority of senators voted for a **cloture** on the bill.*

اکثر نمایندگان مجلس سنا رای به **کفایت مذاکرات** در مورد این لایحه دادند.

برای عبارت **on a platform of** هم می توان معادل «با شعار» را به کار برد.

*He is running **on a platform of fighting poverty**.*

وی با **شعار مبارزه با فقر** در انتخابات شرکت کرده است.

واژگان و عبارات دارای چندین معادل

در بسیاری موارد، معادلهای متعددی وجود دارد و می توان با استفاده از آنها، یک واژه یا عبارت را به چند صورت ترجمه کرد. این مترادفها می توانند دارای ساختار یکسان یا متفاوت باشند.

در دو مثال زیر عبارت های مترادف با ساختار یکسان استفاده شده است .

سارق بانک همچنان متواری است.

The bank robber is still at large.

" " " " " " " " " " *on the loose.*

" " " " " " " " " " *on the run.*

" " " " " " " " " " *on the lam.*

وی گفت ایران به تعهدات خود در قبال پیمان منع گسترش سلاحهای هسته ای عمل کرده است.

He said Iran has fulfilled its commitments to the NPT.

" " " " " " " " " " *met* " " " " " " " " " "

" " " " " " " " " " *honored* " " " " " " " " " "

" " " " " " " " " " *lived up to* " " " " " " " " " "

" " " " " " " " " " *made good on* " " " " " " " " " "

" " " " " " " " " " *delivered on* " " " " " " " " " "

در مثالهای زیر، جمله هایی که به عنوان معادل ارائه شده دارای ساختار متفاوت اما معنای یکسان است.

این طرح ۳ میلیارد دلار هزینه در بر داشته است.

The project has cost \$3 billion.

The project has come with a price tag of \$3 billion.

Three billion dollars has been injected/funneled into the project.

حدود پانصد ورزشکار در این رقابتهای شرکت کرده اند.

Some 500 sportsmen have taken part in the competitions.

The competitions bring together some 500 sportsmen.

یک توافقنامه همکاری اقتصادی در حضور روسای جمهور دو کشور به امضا رسید.

An economic cooperation agreement was signed in the presence of the two countries' presidents.

The two countries' presidents witnessed the signing of an economic cooperation agreement.

عدم انطباق واژگانی

گاهی برای ترجمه یک واژه در زبان مبدأ، باید با توجه به متن از معادل‌های مختلفی در زبان مقصد استفاده کرد.

به عنوان نمونه واژه «فرار» را در مثالهای زیر در نظر بگیرید.

brain drain
capital flight
jailbreak
tax evasion

فرار مغزها
فرار سرمایه
فرار از زندان
فرار از مالیات

زندانی‌ها از طریق یک تونل فرار کردند.

The inmates made their escape through a tunnel.

غیر نظامیان بی دفاع از ترس جانشان پا به فرار گذاشته بودند.

Defenseless civilians were running for their lives.

در مثال‌های انگلیسی به فارسی زیر نیز واژه poll دارای معانی متفاوتی است.

Recent polls suggest the Swiss strongly oppose the changes.

نظرسنجی‌های اخیر نشان می‌دهد مردم سوئیس به شدت با این تغییرات مخالفند.

Ghanaians went to the polls on Monday to elect a new president.

مردم غنا روز دوشنبه برای انتخاب رئیس‌جمهور جدید به پای صندوق‌های رای رفتند.

Uzbekistan's presidential polls are scheduled for late December.

قرار است انتخابات ریاست جمهوری ازبکستان در اواخر ماه دسامبر برگزار شود.

Polls opened across the nation at 8 am on Tuesday.

انتخابات (یا رای‌گیری) ساعت هشت صبح روز سه‌شنبه در سراسر کشور آغاز شد.

He has garnered 70% of the poll.

وی ۷۰ درصد آراء را کسب کرده است.

شباهت واژگانی در یک زبان

بعضی واژه‌ها یا عبارات در یک زبان از لحاظ نگارش، تلفظ و یا هردو به یکدیگر شبیه به هم بوده، اما دارای معانی متفاوتی هستند که همین امر ممکن است مترجم را دچار اشتباه کند.

برای مثال دو واژه appraise و apprise را در نظر بگیرید. اولی به معنای «ارزیابی کردن» و دومین واژه به معنای «مطلع کردن، در جریان قرار دادن» است.

The project aims to **appraise** the performance of state enterprises.

هدف از این طرح، ارزیابی عملکرد بنگاههای دولتی است.

The minister **has been apprised** of the latest findings by investigators.

وزیر در جریان تازه ترین یافته های بازرسان قرار گرفته است.

در زیر به چند نمونه دیگر اشاره شده است.

adapt وفق دادن، سازگار کردن

adopt به فرزندى پذیرفتن، اتخاذ کردن

corps سپاه

corpse جسد

discreet محتاط، مراقب

discrete مجزا، جدا

capital پایتخت، سرمایه

Capitol کنگره امریکا

envelope نامه

envelop احاطه کردن، پوشاندن

luxurious تجملی

luxuriant (پوشش گیاهی انبوه *luxuriant vegetation* انبوه)

regimen رژیم غذایی

regiment هنگ

به غیر از واژگان مشابه، در برخی موارد عبارات مشابه نیز وجود دارد که باید در ترجمه آنها دقت کرد.

برای مثال عبارت *file one's candidacy* به معنای «نامزدی خود را اعلام کردن» بوده، اما *field a*

candidate به معنای «نامزدی را در انتخابات شرکت دادن» است.

He officially filed his candidacy for president on Monday.

وی روز دوشنبه رسماً نامزدی خود را برای شرکت در انتخابات ریاست جمهوری اعلام کرد.

Sierra Leone's Revolutionary United Front Party has announced it will not field a candidate in the presidential race.

حزب جبهه متحد انقلابی سیرالئون اعلام کرده هیچ نامزدی را در انتخابات ریاست جمهوری شرکت نخواهد داد (... اعلام کرده هیچ نامزدی از این حزب در انتخابات ریاست جمهوری شرکت نخواهد کرد).

وجود نداشتن معادل دقیق

برای بعضی واژه‌ها و عبارات، معادل دقیقی در زبان مقصد وجود ندارد. برای مثال برای لغت «جانباز» در زبان فارسی، یک واژه خاص در زبان انگلیسی وجود ندارد و می‌توان برای ترجمه آن از عبارت **disabled war veteran** استفاده کرد.

در اواخر این هفته مراسمی برای تقدیر از **جانبازان** برگزار خواهد شد.

*A ceremony will be held later this week to honor **disabled war veterans**.*

واژه **filibuster** هم دارای یک واژه معادل در فارسی نیست و می‌توان آن را به «اطاله کلام برای کارشکنی در تصویب یک طرح ملی لایحه» ترجمه کرد.

*Congressional Republicans have **filibustered** the bill.*

جمهوریخواهان کنگره با **اطاله کلام در تصویب این لایحه کارشکنی کرده اند.**

ترکیب **lame duck president** نیز دارای معادل خاصی در فارسی نیست و یعنی «رئیس جمهوری که آخرین روزهای تصدی خود را می‌گذرانند و به همین دلیل از قدرت واقعی برخوردار نیست».

عبارات مشابه با حوزه معنایی مشابه

برخی عبارات مشابه دارای حوزه معنایی مشابهی بوده، اما دقیقاً یکسان نیستند و باید در ترجمه آنها دقت کافی صورت گیرد.

برای مثال دو عبارت **break ground** و **break new ground** دارای حوزه معنایی مشابهی هستند و هر دو بر «شروع» یک طرح، فعالیت یا دوره جدید دلالت دارند. با وجود این، معانی آنها یکسان نیست. **break ground** به معنای «کلنگ احداث مکانی را به زمین زدن» بوده و **break new ground** به معنای «گام تازه ای برداشتن، فصل نوینی آغاز کردن» است.

*The mayor **broke ground** Tuesday on a recreation center.*

شهردار روز سه شنبه کلنگ احداث یک مرکز تفریحی را به زمین زد.

Researchers have broken new ground in the diagnosis and treatment of cancer.

پژوهشگران گام تازه‌ای در تشخیص و درمان سرطان برداشته‌اند.

عبارات مشابه با معانی متفاوت

برخی عبارات در یک زبان وجود دارند که از لحاظ واژگان و دستور دارای ظاهر مشابهی بوده، اما معانی متفاوتی دارند.

برای مثال عبارت *make history* یا *go down in history* به معنای «(به خاطر انجام کاری مهم) نام خود را در تاریخ ثبت کردن، در تاریخ ماندگار شدن» است. اما *make something history* معنایی کاملاً متفاوت داشته و به معنای «چیزی را به بوته فراموشی سپردن؛ ریشه کن کردن» است.

Barack Obama has made history as the first black president of the United States of America.

باراک اوباما به عنوان اولین رئیس جمهور سیاهپوست ایالات متحده آمریکا نام خود را در تاریخ ثبت کرده است.

He called for a global campaign to make poverty history.

وی خواستار مبارزه‌ای جهانی برای ریشه کنی فقر شد.

عبارت *be history* معنایی مشابه با *make sth history* دارد و به معنای «دیگر وجود نداشتن؛ به تاریخ پیوستن» است.

The report predicts traditional classrooms will be history by 2020.

در این گزارش پیش بینی شده است که تا سال ۲۰۲۰، کلاسهای درس سنتی دیگر وجود نخواهد داشت. تفاوت دو عبارت *make history* و *be history* در جمله زیر کاملاً مشخص است.

So the New Jersey Devils will either make history, or soon be history. (The Wall Street Journal; June 5, 2012)

بنابراین تیم نیوجرسی دولز یا نام خود را در تاریخ ثبت خواهد کرد، یا به زودی به تاریخ خواهد پیوست.

پایان سخن اینکه موضوع معادل یابی بحث گسترده‌ای بوده و از بسیاری جهات قابل بحث است. آنچه در اینجا تقدیم علاقمندان گرامی گردید تنها بخش کوچکی است از آنچه یک مترجم متون مطبوعاتی باید بداند. امید است با توجه هر بیشتر به موضوع معادل یابی، شاهد کاهش ترجمه‌های نامانوس و نادرست باشیم.